

Μεταβίβαση δικαιώματος (εν)ασκήσεως της επικαρπίας

Η παρακάτω παρουσίαση του θέματος, έγινε στα πλαίσια των σεμιναρίων διαρκούς επιμόρφωσης συμβολαιογράφων που διοργανώνει ο Συμβολαιογραφικός Σύλλογος Εφετείου Θεσσαλονίκης.

Αγαπητοί συνάδελφοι,
 Πρώτα θα ήθελα να ευχαριστήσω τη διοίκηση του Συλλόγου για την ευκαιρία που μου δίνει να σας παρουσιάσω το θέμα αυτό, καθώς και όλους εσάς για την παρουσία σας. Δανειζόμενη την έκφραση από μία μελέτη του Δικηγόρου Χρήστου Φίλιου σχετική με το θέμα "η παραχώρηση άσκησης επικαρπίας συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα πλέον αμφίριστα θέματα" και συνεπώς εύλογα δημιουργεί απορίες και εγείρει ερωτήματα στους νομικούς της πράξης και ιδιαίτερα στους συμβολαιογράφους, οι οποίοι μετά την πολυσυζητημένη υπ' αριθμόν 323/2000 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σύμφωνα με την οποία ο αποκτών με οριστική σύμβαση που καταρτίζεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο το δικαίωμα ενασκήσεως της επικαρπίας είναι εκ των υποχρέων προσώπων να προβεί σε δήλωση του εισοδήματος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 20 του Ν. 2238/94, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 παρ. 10 του ν. 2753/1999 (νόμος ο οποίος κύρωσε τον κώδικα φορολογίας εισοδήματος), καλούνται να εφαρμόσουν στην πράξη τη σύμβαση αυτή.

Ορθότερα όμως να δούμε το θέμα από την αρχή. Η επικαρπία, που είναι το κράτιστο μετά την κυριότητα εμπράγματο δικαίωμα και περιλαμβάνει τις εξουσίες χρήσεως (jus utandi) και καρπώσεως (jus utendi), από την στιγμή που παραχωρείται σε τρίτο πλην του κυρίου πρόσωπο, αποστερεί από την κυριότητα τις εξουσίες χρήσεως και καρπώσεως και απομένει στον ψιλό κύριο η εξουσία και το δικαίωμα διαθέσεως του πράγματος. Στο άρθρο 1166 ΑΚ ορίζεται ότι η επικαρπία κατά κανόνα είναι αμεταβίβαστη. Σκοπός του νομοθέτη στο ευρύτερο πλαίσιο ρύθμισης της επικαρπίας δεν είναι άλλος από τη διασφάλιση του προσωπικού χαρακτήρα της και την προστασία του κυρίου από τις συνεχείς μεταβιβάσεις της που θα είχαν ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του δικαιώματος της κυριότητας. - Κατ' εξαίρεση επιτρέπει τη μεταβίβαση της άσκησης της για χρόνο που δεν υπερβαίνει τη διάρκεια της επικαρπίας.

Για τη νομική φύση της μεταβίβασης του δικαιώματος της άσκησης της επικαρπίας, υποστηρίζονται στη σύγχρονη θεωρία οι απόψεις τόσο ότι αυτή αποτελεί μία ενοχικού περιεχομένου δικαιοπραξία, όσο και ότι αυτή έχει εμπράγματο ενέργεια. Αυτή η διαμάχη μεταξύ του ενοχικού ή εμπραγμάτου χαρακτήρα της μεταβίβασης είναι περισσότερο εμφανής στη συμβολαιογραφική πρακτική αναφορικά με το θέμα της κατάσχεσης της επικαρπίας και της παραχώρησης δικαιώματος υποθήκης, σύμφωνα με το άρθρο 1259 ΑΚ, ανεξάρτητα αν συμφωνήθηκε το μεταβιβάστο ή μη αυτής. Σύμφωνα με την άποψη που δέχεται ότι ο υπερθεματιστής του πλειστηριασμού αποκτά εμπράγματο δικαίωμα, δικαιούται να μεταγράψει την

περιληψη της κατακυρωτικής έκθεσης υπό τον περιορισμό όμως της διάρκειας αυτής για χρόνο μη υπερβαίνοντα την διάρκεια της αρχικής επικαρπίας. Αυτός ο περιορισμός απορρέει τόσο από το άρθρο 1259 του ΑΚ, όσο και από την αρχή ότι κανείς δεν μπορεί να μεταβιβάσει δικαίωμα που δεν έχει (nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet), σε συνδυασμό και με το άρθρο 1005 παρ. 1 εδ. 2 ΚΠολΔ σύμφωνα με το οποίο "ο νέος κήτωρ αποκτά το δικαίωμα στην έκταση που το απολαμβάνει ο καθού η εκτέλεση" και κατά τον τρόπο αυτό εκπληρώνεται και ο σκοπός του νομοθέτη που είναι η προστασία του δικαιώματος και των εξουσιών του ψιλού κυρίου. Η αντίθετη άποψη, που δέχεται την κατάσχεση μόνο της άσκησης της επικαρπίας και τον υπερθεματιστή να γίνεται δικαιούχος ενοχικού μόνο δικαιώματος, αφήνει ανοιχτό το θέμα της διασφάλισης του υπερθεματιστού έναντι των τρίτων. Ανάλογα με την άποψη που θα δεχτούμε η κατάσχεση της άσκησης της επικαρπίας θα γίνει σύμφωνα με τη διαδικασία των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ ως ειδικό περιουσιακό στοιχείο, υπό δε το πρίσμα της εμπράγματος φύσης της μεταβίβασης της άσκησης, οι διατυπώσεις της διαδικασίας αναγκαστικής κατάσχεσης θα δρομολογηθούν με βάση τα άρθρα 953 επ (κινητά), ή 992 επ (ακίνητα) ΚΠολΔ.

Η σύγχρονη θεωρία, με αφετηρία την αρχή του αμεταβίβαστου, αναγνωρίζει στην πλειοψηφία της ότι η παραχώρηση της άσκησης αποτελεί μία ενοχικού περιεχομένου δικαιοπραξία. Ως σοβαρότερο επιχείρημα υπέρ του ενοχικού χαρακτήρα της παραχώρησης προβάλλονται ιδίως η αρχή του κλειστού αριθμού των εμπραγμάτων δικαιωμάτων καθώς και ο κίνδυνος καταστρατήγησης του άρθρου 1166 εδ. 1 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο η άσκηση της επικαρπίας δεν μπορεί να υπερβαίνει την διάρκεια της επικαρπίας.

Για να προχωρήσουμε στη συνέχεια, ας διευκρινίσουμε την ορολογία που απαντάται στον νόμο. Ο μεν αστικός κώδικας και οι νομικοί για την παραχώρηση του δικαιώματος χρησιμοποιούν την λέξη "άσκηση", οι δε φορολογικές διατάξεις την λέξη "ενάσκηση".

ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ. Η σύμβαση αυτή της παραχώρησης της επικαρπίας είναι άτυπη, σύμφωνα με την γενική αρχή του άρθρου 158 ΑΚ, κατά το οποίο η τήρηση τύπου για τη δικαιοπραξία απαιτείται μόνον, όπου ο νόμος ορίζει τούτο. Παραδείγματος χάριν ο γονέας, ο οποίος συμφωνεί προφορικά με το γιο του να εισπράττει ο γιος του τα εισοδήματα από ακίνητο που ανήκει στον γονέα και να τα καρπούται ο ίδιος είναι ισχυρή και δεσμευτική σύμβαση μεταξύ τους. Εγγράφως, ειδικά δι' ιδιωτικού εγγράφου, καταρτίζεται, εφόσον συμφωνείται από τα μέρη ο έγγραφος τύπος (άρθρο 160 ΑΚ), στην περίπτωση που τα μέρη επιθυμούν να έχει αποδεικτική ισχύ η μεταξύ τους συμφωνία. Ο έγγραφος τύπος αναπληρού-

ται δια του συμβολαιογραφικού εγγράφου, σύμφωνα με το άρθρο 161 του Α.Κ. . Οι συμβαλλόμενοι όμως μπορούν να προσφύγουν στη σύνταξη συμβολαιογραφικού εγγράφου, έστω κι αν αυτή δεν είναι υποχρεωτική, σύμφωνα με τον νόμο, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 του ν. 2830/2000 Κώδικος Συμβολαιογράφων. Προκειμένου όμως η παραπάνω παραχώρηση της άσκησης να γίνει δεκτή από τη φορολογική αρχή για τη φορολόγηση του υποχρέου προσώπου στο εισόδημα, σύμφωνα με την 323/2000 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που ερμηνεύει την παρ. 1 του άρθρου 20 του Ν. 2238/94, πρέπει να τηρηθεί ο συμβολαιογραφικός τύπος.

Δεν πρέπει να δημιουργείται σύγχυση μεταξύ της εγκυρότητας της σύμβασης, όταν αυτή συνάπτεται προφορικά ή δι' ιδιωτικού ή συμβολαιογραφικού εγγράφου. Είναι ισχυρή νομικά σε κάθε περίπτωση και επιφέρει τις έννομες συνέπειές της. Το ίδιο ισχύει και για τα προσύμφωνα μεταβίβασης της κυριότητας ή της επικαρπίας τα οποία, ενώ αποτελούν απολύτως έγκυρες συμβάσεις, κατόπιν αποφάσεων του Υπουργού Οικονομίας δεν λαμβάνονται υπ' όψιν από τις φορολογικές αρχές για τη φορολόγηση του υποχρέου προσώπου στο εισόδημα. Δυστυχώς η διαφορετική αντιμετώπιση νομικών εννοιών από τη φορολογική αρχή δημιουργεί ερμηνευτικά προβλήματα σε πολλές φορολογικές διατάξεις.

ΑΙΤΙΑ (CAUSA) της συμβάσεως. Η μεταβίβαση της άσκησης επικαρπίας αποτελεί δικαιοπραξία διαθέσεως εξουσιών, της οποίας η αιτία πρέπει να αναζητηθεί σε σύμβαση ανταλλακτική (λ.χ πώληση) ή χαριστική (λ. χ δωρεά).

ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ : Συμβαλλόμενοι στην σύμβαση είναι αφενός μεν ο "μεταβιβάζων" ή "παρέχων" την άσκηση της επικαρπίας, που είναι ο επικαρπωτής και αφετέρου "ο παραχωρησιούχος" ή "αποκτών" ή "λήπτης" ή "ασκών την επικαρπία", το πρόσωπο στο οποίο μεταβιβάζεται το δικαίωμα. Τίποτε δεν αποκλείει την περίπτωση "ο παρέχων" την άσκηση να είναι ο κύριος. Αυτό συνάγεται αφενός από τη δυνατότητα που έχει ο κύριος να συστήνει το δικαίωμα της επικαρπίας σε τρίτο πρόσωπο (το μείζον περιλαμβάνει το έλασσον) και απορρέει αφετέρου από τη γενική αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων που διέπει το δικαίωμά μας. Άλλωστε το άρθρο 1166 Α.Κ αφορά το αμεταβίβαστο της επικαρπίας από τον επικαρπωτή και δεν συνάγεται εξ αυτού ότι αποκλείεται η μεταβίβαση των εξουσιών της ασκήσεως της επικαρπίας σε τρίτο πρόσωπο (από τον κύριο), εκτός κι αν θεωρηθεί ότι στην περίπτωση αυτή η μεταβίβαση εξομοιώνεται με την παραχώρηση εμπραγμάτου δικαιώματος στο ακίνητο, καθώς το περεχόμενο των εξουσιών της χρήσεως και της καρπώσεως συμπίπτει - ταυτίζεται με το περιεχόμενο της επικαρπίας. Εντούτοις μπορεί να διευκρινισθεί στη σύμβαση ότι η μεταβίβαση αυτή δεν συνιστά και μεταβίβαση του εμπραγμάτου δικαιώματος της επικαρπίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ. Μπορεί να συμφωνηθεί ρητά ότι ο "παραχωρησιούχος" δηλ. ο ασκών την επικαρπία, θα έχει μόνο την κάρπωση του ακινήτου, δικαιούμενος να εισπράττει τα μισθώματα ή να λαμβάνει τους καρπούς του πράγματος, χωρίς να δικαιούται τη χρήση, ή να δικαιούται μόνο τη χρήση και όχι την κάρπωση αυτού, ή να δικαιούται αμφότερα. Με άλλα λόγια μπορεί να συμφωνηθεί μόνο η μεταβίβαση μεμνονμένων ωφελειών της επικαρπίας. Τα μέρη είναι κυρίαρχα να διαμορφώνουν ελεύθερα τους όρους της συμφωνίας τους ή και να καθορίζουν την έκταση αυτής.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ. Η σύμβαση διαρκεί για όση χρονική διάρκεια ορίζουν τα συμβαλλόμενα μέρη. Μπορεί να συμφωνηθεί για ορισμένο ή αόριστο χρόνο. Η σύμβαση ορισμένου χρόνου λήγει με την παρέλευση του χρόνου. Η σύμβαση, επίσης, λήγει με το θάνατο του παραχω-

ρούντος επικαρπωτού και εάν ο επικαρπωτής είναι νομικό πρόσωπο, με τη διάλυση αυτού. Αλλά η απόσβεση αυτή δεν είναι δημοσίας τάξεως και είναι δυνατόν με τη συστατική της επικαρπίας πράξη να ορισθεί το εναντίον. Η επικαρπία και άρα και η άσκηση αυτής λήγει διά συγχύσεως. Επομένως άμα ο κύριος κληρονομήσει τον επικαρπωτή ή εξαγοράσει την επικαρπία ή αντιστρόφως, αν ο επικαρπωτής αποκτήσει την κυριότητα ή κληρονομήσει τον κύριο η επικαρπία αποσβέννεται επερχομένης συγχύσεως η οποία καλείται consolidatio (συσσωμάτωση). Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στην περίπτωση που επί της επικαρπίας έχει εγγραφεί υποθήκη, η επερχόμενη με τη βούληση του επικαρπωτού συνένωση δεν επιφέρει απόσβεση της επικαρπίας ως αυτοτελούς δικαιώματος. Η επικαρπία, ως γνωστόν, αποσβέννεται επίσης με μονομερή δήλωση του επικαρπωτού προς τον κύριο περί παραιτήσεως. Εάν όμως επί της επικαρπίας ακινήτου είναι εγγεγραμμένη υποθήκη υπερ τρίτου, δεν επιφέρει η παραιτήση απόσβεση της επικαρπίας ως αυτοτελούς δικαιώματος. Άλλωστε το άρθρο 1259 ορίζει ότι η υποθήκη επί της επικαρπίας διαρκεί όσο και η επικαρπία, αλλά η διάταξη αυτή αναφέρεται στην απόσβεση της επικαρπίας λόγω θανάτου του επικαρπωτού ή τη λήξη της, εφ' όσον αυτό ορίζεται στη συστατική της πράξη και δεν αφορά στη με μεταγενέστερη βούληση του επικαρπωτού λήξη της επικαρπίας, διαφορετικά ο επικαρπωτής με τη βούλησή του θα απέτρεπε την ικανοποίηση του δανειστή του. Η επικαρπία λήγει επίσης με την καταστροφή του πράγματος ή τη διαρκή αδυναμία για την άσκησή της, καθώς και με την πλήρωση της διαλυτικής αιρέσεως ή προθεσμίας στις περιπτώσεις που συστήθηκε με διαλυτική αίρεση ή με προθεσμία. Η άσκηση δεν λήγει σε περίπτωση θανάτου του λήπτη, οπότε το δικαίωμά του είναι κληρονομητό. Επομένως συνεχίζεται με τους κληρονόμους του και θα μπορούσε να ορίζεται στη σύμβαση, αν τα συμβαλλόμενα μέρη επιθυμούν το αντίθετο, ότι η σύμβαση λύεται με το θάνατο του λήπτη της ασκήσεως. Να υπενθυμίσουμε ότι η λήξη της συμβάσεως λόγω θανάτου του επικαρπωτού δεν ισχύει στην περίπτωση που παραχωρών το δικαίωμα είναι ο κύριος αυτού, οπότε η σύμβαση συνεχίζεται με τους κληρονόμους του. Επίσης χρήσιμο είναι να προβλέπεται η τύχη της σύμβασης παραχώρησης της ασκήσεως της επικαρπίας στην περίπτωση μεταβίβασεως της κυριότητας του ακινήτου καθ' οιονδήποτε τρόπο σε τρίτο πρόσωπο. Αυτονόητο είναι ότι η σύμβαση λύεται σε κάθε περίπτωση με μεταγενέστερη συμφωνία των μερών, η οποία κατ' αρχήν είναι άτυπη, σύμφωνα με το άρθρο 164 ΑΚ, που απαιτεί τον οριζόμενο από το νόμο και για την τροποποίηση της δικαιοπραξίας τύπο. Εφόσον όμως γίνεται εναρμόνιση με την απόφαση του ΝΣΚ 323/2000, θα πρέπει να συνταχθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο (πάγια πράξη). Τίποτε δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να παρέχουν τα μέρη αμοιβαία πληρεξουσιότητα ή να παρέχει το ένα μόνον εξ αυτών στο έτερο το δικαίωμα να προβαίνει σε λύση της συμβάσεως μονομερώς δι' αυτοσυμβάσεως.

ΕΚΧΩΡΗΣΗ ΜΙΣΘΩΣΗΣ.

Δημιουργείται το ερώτημα, αν με την μεταβίβαση του δικαιώματος της επικαρπίας, συνεκχωρούνται αυτόματα και όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την μίσθωση. Στην περίπτωση εκποίησης της κυριότητας, ο νόμος ορίζει ρητά στο άρθρο 614 ΑΚ ότι ο νέος κτήτωρ υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της μισθώσεως. Θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι αυτό είναι αυτονόητο και στη μεταβίβαση του δικαιώματος της ασκήσεως της επικαρπίας, γιατί η μεταβίβαση αυτή περιλαμβάνει τις εξουσίες του επικαρπωτή και συνεπώς από την παραχώρηση

και εφεξής ο ασκών την επικαρπία υπεισέρχεται αυτοδικαίως σ' όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη μίσθωση, δικαιούμενος να ασκεί ο ίδιος τις αγωγές για την απόδοση της χρήσης και να λαμβάνει τα μισθώματα. Άλλωστε η μεταβίβαση της ασκήσεως αποστερεί από τον επικαρπωτή τη δυνατότητα να ασκεί τα δικαιώματα της χρήσεως και της καρπώσεως και καταλείπει την επικαρπία κενή εξουσιών. Εν τούτοις κρίνεται σκόπιμο για την αποφυγή παρερμηνειών από τα δικαστήρια να αναφέρεται στη συντασσόμενη πράξη ότι συνεκχωρούνται μ' αυτήν και όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την μισθωτική σχέση καθώς και το δικαίωμα για την απόδοση της χρήσεως του μισθίου. Επιπλέον κρίνεται σκόπιμο ο μισθωτής να λαμβάνει γνώση της ως άνω εκχωρήσεως με νόμιμο τρόπο (έστω διά της υπογραφής σχετικού αντιγράφου του συμβολαίου με το οποίο λαμβάνει γνώση ή και δια της καταβολής των μισθωμάτων στον παραχωρησιούχο και όχι στον επικαρπωτή, οπότε αποδεικνύεται ότι έλαβε γνώση της ως άνω εκχωρήσεως υποχρεούμενος να καταβάλει τα μισθώματα στον νέο δικαιούχο αυτών). Με αυτόν τον απλό τρόπο θα αποτραπεί ο κίνδυνος να απορριφθούν αγωγές στη διαδικασία των μισθωτικών διαφορών λόγω έλλειψης ενεργητικής νομιμοποίησεως. Εξυπακούεται ότι το σχετικό πιστοποιητικό του Ν. 2238/94 που απαιτείται για το παραδεκτό της αγωγής θα προσκομίζεται από τον φορολογικά υπόχρεο παραχωρησιούχο.

Στην περίπτωση που η σύμβαση της παραχώρησης της επικαρπίας είναι ορισμένου χρόνου, είναι αυτονόητο, ότι το δικαίωμα του επικαρπωτού "αναβιώνει" ως προς την άσκηση όλων των εξουσιών του μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπο λήξη της συμβάσεως της παραχώρησης της επικαρπίας.

Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι ενώ οι εξουσίες του δικαιώματος της άσκησης με τη σύμβαση μεταβιβάζονται από τον επικαρπωτή στον ασκούντα την επικαρπία, οι υποχρεώσεις του επικαρπωτή απέναντι στον ψιλό κύριο διατηρούνται αναλοίωτες, υπό την έννοια ότι ο τελευταίος ευθύνεται απέναντι στον ψιλό κύριο για την προσήκουσα εκτέλεση της επικαρπίας από τον ασκούντα την επικαρπία.

Έχει ερωτηθεί κατά καιρούς, αν μπορεί να συμφωνηθεί η παραχώρηση του δικαιώματος ασκήσεως της επικαρπίας σε χώρους για τους οποίους δεν έχει συσταθεί οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία. Εκτιμώ ότι είναι δυνατόν να συμφωνηθεί κάτι τέτοιο κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων που διέπουν τη μίσθωση, δηλαδή ανεξαρτήτως της ύπαρξης νομικής αυτοτέλειας του ακινήτου.

Από πλευράς πρακτικής εφαρμογής της σύμβασης, καθόσον ο συμβολαιογράφος έχει υποχρέωση να τηρεί και τις τυπικές και φορολογικές υποχρεώσεις των συμβάσεων που καταρτίζει, πρέπει να προσεχθούν τα ακόλουθα σημεία: Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Ν. Δ 118/73, πάσα παροχή, παραχώρηση ή μεταβίβαση οιοδήποτε περιουσιακού στοιχείου άνευ ανταλλάγματος, έστω και αν δεν κατατηρίσθη έγγραφο, φορολογείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παραπάνω νομοθετικού διατάγματος. Σύμφωνα δε με την παραγρ. 3 του παραπάνω άρθρου "πάσα παραχώρηση περιουσίας γενομένη μεν εικονικώς υπό τύπον συμβάσεως επ' ανταλλάγματι, υποκρύπτουσα όμως δωρεά", υπόκειται στον έλεγχο του οικονομικού εφόρου. Στο άρθρο 36 του ίδιου διατάγματος ορίζεται ότι "συνυπολογίζονται οι προγενέστερες δωρεές του ίδιου δωρητή προς τον ίδιο δωροεδόχο, εφόσον η φορολογική υποχρέωση δεν έχει παραγραφεί".

ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΑΣΚΗΣΕΩΣ. Ως προς τον τρόπο φορολόγησής του δικαιώματος της ενασκήσεως δεν διαλαμβάνεται ειδική

διάταξη, ορίζεται όμως στο άρθρο 15 ότι "προς την επικαρπία για την επιβολή του φόρου, εξομοιούται η χρήση και η οίκηση". Οπότε ανατρέχουμε στην αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για τη σύσταση της επικαρπίας, η αξία προσδιορίζεται σε ποσοστό της αξίας της πλήρους κυριότητας κατά τον χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρεώσεως με βάση την ηλικία του επικαρπωτή και στηρίζεται στην σκέψη ότι, όσο πιο μακρά η πιθανολογούμενη διάρκεια ζωής του επικαρπωτού, τόσο μεγαλύτερη η αξία του αντικειμένου της μεταβίβασης. Στην περίπτωση, επομένως, της μεταβίβασης της ενασκήσεως της επικαρπίας θα ληφθεί υπόψη η ηλικία του παραχωρούντος την άσκηση της επικαρπίας, άποψη που είναι συνεπής τόσο με τις αστικές όσο και τις φορολογικές διατάξεις. Διευκρινίζεται βεβαίως ότι ο παραπάνω υπολογισμός σε ποσοστό της αξίας της πλήρους κυριότητας, αναλόγως της ηλικίας του επικαρπωτού, έτσι, όπως αυτός καθορίζεται από τη γνωστή σε όλους μας φορολογική διάταξη, αφορά στην κτήση της ισοβίου ή αορίστου χρόνου επικαρπίας και όχι στην επικαρπία ορισμένου χρόνου, η φορολόγηση της οποίας ρυθμίζεται από την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου σύμφωνα με την οποία λαμβάνεται ποσοστό της αξίας της πλήρους κυριότητας ίσον προς το 1/20 της αξίας αυτής δι' έκαστο έτος διάρκειας, του μέρους του έτους λογιζομένου ως ακεραίου έτους, η οποία δεν δύναται να είναι ανωτέρα των 8/10 της αξίας της πλήρους κυριότητας.

Στην περίπτωση που παραχωρείται η ενάσκηση της επικαρπίας από τον κύριο και όχι από τον επικαρπωτή, όπως εκθέσαμε παραπάνω για αόριστο χρόνο, θα εφαρμοστεί αναλογικά η διάταξη που αφορά στην σύσταση επικαρπίας σε τρίτο πρόσωπο (άρθρο 15 παρ. 3 περ. 2 και επομένως φορολογικά η ενάσκηση εξομοιώνεται με την επικαρπία, διότι κατά την περίπτωση αυτή η διάρκεια της σύμβασης δεν εξαρτάται από το χρόνο διάρκειας της ζωής του κυρίου. (Η αναλογικότητα δεν προσκρούει στο γεγονός ότι η επικαρπία είναι αμεταβίβαση συνήθως και άρα δεν κληρονομείται, ενώ η ενάσκηση είναι κληρονομητή, γιατί ο φορολογικός νόμος δεν διακρίνει μεταξύ φορολόγησης μεταβιβαστής ή αμεταβιβάστου επικαρπίας).

Σε περίπτωση που η ενάσκηση μεταβιβάζεται στον ψιλό κύριο, ελλείψει άλλης ρυθμίσεως, θα εφαρμοστεί η παρ. 3 περίπτωση 2, σύμφωνα με την οποία επιβάλλεται φόρος στην αξία της πλήρους κυριότητας, μετά την αφαίρεση από αυτή του τμήματος της αξίας που αναλογεί στο ποσοστό για το οποίο είχε υπαχθεί σε φόρο κατά τη μεταβίβαση της ψιλής κυριότητας.

Νομίζω ότι οι παραπάνω διατάξεις παρ' όλες τις αρχικές αμφιβολίες περί την εφαρμογή τους, ήδη εφαρμόζονται όμοια από τις αρμόδιες εφορίες, χωρίς να παρουσιάζονται ερμηνευτικά προβλήματα, εκτός των περιπτώσεων της ορισμένου χρόνου παραχωρήσεως της ενασκήσεως κατά τις οποίες, εφόσον η οικεία φορολογική δήλωση υποβάλλεται σε χρόνο προγενέστερο της συντάξεως του συμβολαίου, όπως γίνεται πάντα, σκόπιμο είναι να προσδιορίζεται στη δήλωση η ημερομηνία έναρξης και λήξης της σύμβασης και η σύνταξη του συμβολαίου να λαμβάνει χώρα είτε προ ή την ημέρα που συμπίπτει με το προσδιορισμό της έναρξης της σύμβασης και όχι απλώς Π.χ να ορίζεται ως διετούς ή τριετούς διάρκειας, ειδάλως δημιουργείται αμφισβήτηση στη φορολογία του κεφαλαίου ως προς την έναρξη των αποτελεσμάτων της σύμβασης που πάντως ισχύει από της υπογραφής της.

Κατά τα λοιπά το συμβολαιογραφικό έγγραφο συντάσσεται καθ' όμοιο τρόπο όπως και κάθε άλλη εκ χαρακτηριστικής αιτίας μεταβίβαση, έχει αντικείμενο το προσδιορισμένο από την αρμόδια εφορία ποσό και ο συμβολαιογράφος εισπράττει όλα τα δικαιώματα που θα εισπραττε κανονικά από οποιοδήποτε συμβόλαιο δωρεάς και αποδίδει

τις εισφορές σ' όλα τα ταμεία,πλην του Τ.Ν μεταγραφής 1,25 ο/οο, για τον λόγο ότι η σύμβαση δεν υπόκειται σε μεταγραφή. Παράσταση δικηγόρου απαιτείται σύμφωνα με τον Κώδικα των δικηγόρων όπως και σε οποιαδήποτε άλλη εκ χαρακτηριστικής αιτίας μεταβίβαση (άρθρο 42 Κώδικος Δικηγόρων "Προς σύνταξιν εγγράφου ενώπιον συμβολαιογράφου .....περί δωρεάς εν ζωή ή αιτία θανάτου .....", για αξία σύμβασης όπως καθορίστηκε με την παρ. 1 άρθρ. 37 Ν. 2915/2001 ΦΕΚ Α 109).

Η επ' ανταλλάγματι μεταβίβαση ενοχικού δικαιώματος σε ακίνητο, δεν υπόκειται σε φορολόγηση (Ν. 1521/50) και επομένως για την κατάρτιση αυτής δεν απαιτείται η υποβολή δηλώσεως φ.μ.α και καταβολή του οικείου φόρου. Αναγράφεται στο συμβόλαιο το συμφωνηθέν από τα συμβαλλόμενα μέρη τίμημα της σύμβασης και ο τρόπος καταβολής του, δηλαδή, αν έχει προκαταβληθεί εξ ολοκλήρου κατά την κατάρτιση της σύμβασης ή συμφωνείται η καταβολή του διαδοχικά σε δόσεις. Κατά τον Μπαλή η παραχώρηση της ασκήσεως, εάν συμφωνηθεί ότι το αντάλλαγμα θα καταβάλλεται σε χρονικά διαστήματα, συμπίπτει προς την εκμίσθωση εκ μέρους του επικαρπωτού. Και στην περίπτωση αυτή η σύμβαση είναι αναλογική εξαρτώμενη από το αναγραφόμενο στο συμβόλαιο τίμημα. Η μεταβίβαση επ' ανταλλάγματι του δικαιώματος της ασκήσεως υπόκειται σε 1,3 % υπερ Τ.Ν καθώς και χαρτόσημο αναλογικό 3,60 % επί του ποσού της σύμβασης. Σύμφωνα με τον κώδικα Δικηγόρων δεν απαιτείται παράσταση δικηγόρου ανεξαρτήτως του ύψους της αξίας της.

Πολλοί ερωτούν για ποιο λόγο να συνταχθεί συμβόλαιο με το οποίο να μεταβιβάζεται μόνο η ενάσκηση και όχι αυτή καθαυτή η επικαρπία,εφόσον αντιμετωπίζονται το ίδιο φορολογικά με την επιφύλαξη των παραπάνω διακρίσεων. Όπως αναλυτικά εξηγήθηκε παραπάνω δεν υφίσταται πρακτική διάκριση ανάμεσα στην άσκηση των δικαιωμάτων του επικαρπωτού και του ενασκούντος την επικαρπία. Πρακτικά ταυτίζονται. Η απάντηση εξαρτάται κατ' αρχήν από την πρόθεση των συμβαλλομένων για το τι είδους σύμβαση ενδιαφέρονται να συνάψουν. Η επιλογή σ' όλες τις περιπτώσεις συναρτάται με τα έξοδα και τη διαδικασία που απαιτούνται για την κάθε περίπτωση. Ενώ δηλαδή η σύσταση του εμπραγμάτου δικαιώματος δημιουργεί την υποχρέωση των συμβαλλομένων να συγκεντρώσουν όλα τα αναγκαία δικαιολογητικά και έγγραφα που απαιτούνται για την εμπράγματη δικαιοπραξία, καθώς και να προβούν στην μεταγραφή της, η λύση της μεταβίβασης του ενοχικού μόνο δικαιώματος τους απαλλάσσει από τη σχετική γραφειοκρατία και τις διατυπώσεις και μειώνει τα έξοδα της πράξης λόγω της μη μεταγραφής της.

Επίσης φορολογικά η μεταβίβαση της ασκήσεως φορολογείται με βάση την ηλικία του μεταβιβάζοντος, ενώ η σύσταση εμπραγμάτου επικαρπίας φορολογείται με βάση την ηλικία του αποκτώντος το δικαίωμα επικαρπωτού.

Εάν με ερωτήσετε για ποιο λόγο επιλέγω τη σύνταξη συμβολαίου με αιτία χαρακτηριστική, απαντώ τα ακόλουθα:

Πρώτον, γιατί ο συμβολαιογράφος οφείλει να αποδίδει στα συμβολαιογραφικά έγγραφα που συντάσσει την πραγματική αιτία της μεταβίβασης για την καλύτερη διασφάλιση των συμβαλλομένων μερών και να αποφεύγει την τυχόν εικονικότητα, επομένως αν χαρακτηριστική είναι η αιτία της μεταβίβασης πρέπει να συνταχθεί συμβόλαιο με χαρακτηριστική αιτία. Αντίθετα, αν η πραγματική αιτία είναι επαχθής, συντάσσεται ανάλογη σύμβαση με την καταγραφή σ' αυτήν κατά τον δυνατόν των αληθών συμφωνιών. Δεύτερον, γιατί διασφαλίζεται η αξία της σύμβασης με αντικειμενικά κριτήρια ανεπίδεκτα αμφισβή-

τησης. Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι η εγκύκλιος που αφορά στις οδηγίες για την κανονική είσπραξη και απόδοση των πόρων του Ταμείου Νομικών στο κεφάλαιο για τον προσδιορισμό της αξίας της σύμβασης τονίζει ότι η αδυναμία καθορισμού της αξίας του αντικειμένου της σύμβασης πρέπει να είναι πραγματική, διότι διαφορετικά η μη δήλωση της αξίας, και μάλιστα της αληθούς, που γίνεται με σκοπό την καταστρατήγηση των σχετικών διατάξεων συνιστά παράβαση νόμου. Για αποφυγή παρανοήσεων θα πρέπει να εξηγήσω ότι δεν θεωρώ την ρύθμιση αυτή επικίνδυνη για τον συμβολαιογράφο που συντάσσει συμβόλαιο με τίμημα ελεύθερα καθοριζόμενο από τα συμβαλλόμενα μέρη, γιατί το εμπορικό μέρος της συμφωνίας αποτελεί δηλωτικό στοιχείο των συμβαλλομένων μερών και όχι του συμβολαιογράφου και δεν εμπίπτει στον έλεγχο αυτού και συνεπώς δεν μπορεί να αναζητηθεί από αυτόν καμία ευθύνη για τον καθορισμό της αξίας της σύμβασης. Εν τούτοις δεν μπορεί να αποκλειστεί ο έλεγχος του αναλογικού χαρτοσήμου από τον αρμόδιο οικονομικό έφορο. Τρίτον, γιατί παρέχεται σ' όλους εμάς η δυνατότητα της αδιαμφισβήτητης είσπραξης των δικαιωμάτων μας για τα οποία τόσο πολύ μοχθούμε και τα οποία οι συμβαλλόμενοι αναντίρρητα καταβάλουν με ευχέρεια ενόψει των οφελειών που αποκομίζουν από την παραπάνω σύμβαση. Άλλωστε πρέπει να περιφρουρήσουμε τον τυχόν αθέμιτο ανταγωνισμό που κινδυνεύει να αναπτυχθεί ανάμεσά μας. Ελπίζω όλοι μας να αντιλαμβανόμεθα τις συνέπειες και οφείλουμε πρώτα εμείς οι ίδιοι να δώσουμε αξία μεταφορική και παραγματική στην παρεχόμενη από εμάς εργασία.

Θα κλείσω την παρουσίαση αυτή με την αυθόρμητη σκέψη ότι η σύμβαση της παραχώρησης της άσκησης της επικαρπίας αποτέλεσε για την συμβολαιογραφία την πρόκληση να χειριστεί μία σύμβαση πέραν της θεσμοθετημένης "παραδοσιακής" λειτουργίας της και να ανταποκριθεί σε θέματα αμφισβητούμενα και διφορούμενα εγκαθιδρύοντας την πεποίθηση ότι η προσπάθεια για διεύρυνση της συμβολαιογραφικής ύλης δεν αποτελεί ουτοπία του συμβολαιογραφικού χώρου, αλλά σοβαρή πιθανότητα αρκεί να δημιουργήσει η πολιτεία το πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη μιας τέτοιας δυνατότητας.

Μετά το πέρας της εισήγησης υποβλήθηκε στην εισηγήτρια το ακόλουθο ερώτημα: "Αν μπορεί να συμφωνηθεί μεταξύ ψιλού κυρίου και επικαρπωτού η παραχώρηση του ενοχικού δικαιώματος για διάρκεια μεγαλύτερη της επικαρπίας". Για να δοθεί η σωστή απάντηση πρέπει να αποβλέψουμε στον σκοπό του νόμου και τη θέση και λειτουργία του θεσμού της ιδιοκτησίας. Εκτιμώ ότι το άρθρο 1.166 ΑΚ σκοπό έχει να αποτρέψει τον εκφυλισμό της κυριότητας και να προστατέψει τον ψιλό κύριο προς χάριν του οποίου θεσπίστηκε. Ο λόγος για τον οποίο ο νομοθέτης απαγόρευσε την μεταβίβαση της άσκησης της επικαρπίας για χρόνο μη υπερβαίνοντα την διάρκεια της επικαρπίας είναι ο ίδιος για τον οποίο καθιέρωσε την αρχή του αμεταβιβάστου της επικαρπίας. Συνεπώς εφόσον δεχόμαστε ότι μπορεί να συμφωνηθεί το μεταβιβάστο της επικαρπίας, κατ' αντιστοιχία πρέπει να δεχθούμε ως έγκυρη και ισχυρή την συμφωνία μεταξύ ψιλού κυρίου και επικαρπωτού με την οποία συμφωνείται διάρκεια της ασκήσεως της επικαρπίας μακροτέρα της ίδιας της επικαρπίας. Η αποψη της εισηγήτριας είναι, ότι η ρύθμιση του άρθρου 1166 ΑΚ που αφορά στην προστασία του ψιλού κυρίου δεν αφορά το δημόσιο συμφέρον και δεν είναι δημοσίας τάξεως αλλά αποτελεί ενδοτικό δίκαιο, εφαρμόζονται όμοια από τις αρμόδιες εφορίες, χωρίς να παρουσιάζονται

Η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ

Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (Γονική μέριμνα) οι οποίοι την ασκούν από κοινού (άρθρο 1510§1Α.Κ.).

Ο νέος θεσμός της γονικής μέριμνας αντικατέστησε το παλαιό άρθρο 1500 Α.Κ. περί πατρικής εξουσίας όπου ο πατέρας και μόνον αυτός, είχε την πατρικήν εξουσίαν επί του ανηλίκου τέκνου. Εάν ο πατέρας αδυνατούσε να την ασκήσει αναπληρούσε αυτόν η μητέρα του ανηλίκου. Η ρύθμιση αυτή ήταν αντίθετη με την αρχή της ισονομίας των δύο φύλων ενείχε μια διάκριση σε βάρος της μητέρας. Τα λειτουργικά δικαιώματα της μητέρας απέναντι στο παιδί ήταν πολύ περιορισμένα. Η αντικατάσταση αυτή με τον νέο νόμο του οικογενειακού δικαίου 1329/1983 δίδει αυτόματα ισότιμα δικαιώματα στη μητέρα απέναντι στο παιδί αλλά την επιβαρύνει και με αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του όπως ορίζεται από το άρθρο 1510 § 2 Α.Κ.

Εφόσον με το νέο νόμο 1329/1983 δίδεται εις τους γονείς το δικαίωμα αλλά και το καθήκον να ασκούν την γονική μέριμνα από κοινού, το αποτέλεσμα της εντολής του νόμου είναι η συναπόφασις η οποία πρέπει να αποβλέπει εις το συμφέρον του τέκνου όπως ορίζεται εις το άρθρο 1511 § 1 Α.Κ.

ΣΤΟ συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν κατά τις διατάξεις του νόμου το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο της άσκησης της.

Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει επίσης να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις, εξ αιτίας του φύλου, της φυλής, της γλώσσας της θρησκείας των πολιτικών ή όποιων άλλων πεποιθήσεων, της ιθαγένειας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή της περιουσίας του καθ' ενός (άρθρο 1511 §2 Α.Κ.

Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του πριν από κάθε απόφαση (του δικαστηρίου) σχετική με τη γονική μέριμνα, εφ' όσον η απόφαση αφορά τα συμφέροντα του άρθρου 1511§3 Α.Κ.

Η νέα αυτή παιδοκεντρική αντίληψη που διαπνέει το σύγχρονο δίκαιο της γονικής μέριμνας κατά το οποίο συνεκτιμάται από το δικαστή η γνώμη του παιδιού έχει σαν αποτέλεσμα τις περισσότερες φορές να ζητούν τα παιδιά να ζήσουν με τη μητέρα τους αλλά η απόφαση ανήκει στον δικαστή. Στην πράξη έχω δικάσει υπόθεση Γονικής μέριμνας

όπου απεφάσισε η δικαστής και ανέθεσε λόγω της αδυναμίας της μητέρας και του πατέρα να αναλάβει, εις την γιαγιά από μητρικής πλευράς την άσκηση της.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ (ΑΡΘΡΟ 1512 Α.Κ.)

Άρθρο 1512 Α.Κ. Σε περίπτωση διαφωνίας. Αν οι γονείς διαφωνούν κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας και το συμφέρον του τέκνου επιβάλλει να ληφθεί απόφαση αποφασίζει το δικαστήριο. Κεντρική θέση κατέχει εδώ το συμφέρον του τέκνου. Μια από τις νέες έννοιες που εισήγαγε η μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου.

Αυτό το συμφέρον, διακήρυξε ο Άρειος Πάγος "Αποτελεί αόριστη νομική έννοια με αξιολογικό περιεχόμενο που αντλεί ο δικαστής από την κοινωνική πείρα, την κοινή συνείδηση". Εις το επιστημονικό συμπόσιο "πέντε χρόνια εφαρμογής του νέου οικογενειακού δικαίου" Θεσσαλονίκη 6 και 7 Μαΐου 1988 σε σχετική ερώτηση κατά πόσον εφαρμόζεται στην πράξη η διάταξη του άρθρου 1511 § 3 Α.Κ. Μία δικαστής απήντησε ότι εφαρμόζεται η σχετική διάταξη στην πράξη και μάλιστα σ' αυτήν την ίδια δημιουργείται ένας έλεγχος δικαστικής συνειδησέως πριν να εκδώσει μια απόφαση για τη γονική μέριμνα ενός παιδιού.

Η δικαστική προστασία, παρέχεται σε περίπτωση μη ομαλής άσκησης της γονικής μέριμνας, κατά την άσκηση του δικαιώματος της προσωπικής επικοινωνίας, και σε περίπτωση που παραβιάζεται η υποχρέωση διατροφής των γονέων προς τα ανήλικα τέκνα τους.

ΔΙΑΖΥΓΙΟ Ή ΑΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΑΡΘΡΟ 1513 Α.Κ.)

Η κοινή άσκηση της γονικής μέριμνας (και της επιμέλειας) είναι ομαλή, όταν διατηρείται ανάμεσα στους γονείς, ο συζυγικός δεσμός και η συμβίωση. Ο γάμος τους όμως, μπορεί να λυθεί με διαζύγιο, ή να ακυρωθεί όπως μπορεί και να διακοπεί η συμβίωση, χωρίς ακόμα να έχει λυθεί η ακυρωθεί ο γάμος. Σε αυτές τις περιπτώσεις, γίνεται προβληματική η κοινή άσκηση της γονικής μέριμνας, και χρειάζεται η επέμβαση του Δικαστηρίου, για να ορισθεί το πρόσωπο που θα ασκεί τη γονική μέριμνα. Μέχρις ότου όμως να εκδοθεί η απόφαση του Δικαστηρίου, που ρυθμίζει την άσκηση της γονικής μέριμνας, η μέριμνα αυτή, μπορεί να συνεχίζει να ασκείται από κοινού, από τους δύο γονείς, έστω και αν χώρισαν ή αν ο γάμος τους ακυρώθηκε ή αν ζουν σε διάσταση, μπορεί όμως να παρασχεθεί δικαστική προστασία, με ασφαλιστικά μέτρα, ώστε να αντιμετωπισθούν οι επείγουσες περιπτώσεις, προ πάντων σε θέματα επιμέλειας, του προσώπου του τέκνου σύμφωνα με το άρθρο 735 ΚΠΟΛΔ, το οποίο ορίζει ότι το Δικαστήριο έχει το δικαίωμα, να διατάζει κάθε πρόσφορο ασφαλιστικό μέτρο, που υπαγορεύεται από τις περιστάσεις, για την ρύθμιση των σχέσεων γονέων και τέκνων.

Με την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, δεν είναι δυνατόν να παρασχεθεί οριστική δικαστική προστασία, γιατί τα μέτρα αυτά, διατάζονται χωρίς τις εγγυήσεις, ορθής απονομής της δικαιοσύνης, αφού η σχετική απόφαση, εκδίδεται μετά από συνοπτική διαδικασία, στηρίζεται σε πιθανολόγηση, και όχι απόδειξη των ισχυρισμών και δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (ΑΡΘΡΟ 1520 Α.Κ.)

Έτσι οι δικαστικές αποφάσεις, που ρυθμίζουν προσωρινά την επιμέλεια του τέκνου (και την επικοινωνία του με τους γονείς του) στη διάρκεια της δίκης διαζυγίου, χάνουν την ισχύ τους αυτοδικαία, αμέσως μόλις λυθεί ο γάμος. Μόλις δηλαδή η απόφαση του διαζυγίου γίνει αμετάκλητη, η επιμέλεια του παιδιού προσδιορίζεται από το νόμο.

Το δικαστήριο έχει την εξουσία να διατάξει διαφορετικά αν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του παιδιού. Σύμφωνα με το νέο άρθρο, 1520 εδ. Ι Α.Κ., ανεξάρτητα με την κατάσταση η οποία δημιουργείται στην επιμέλεια του προσώπου του κοινού τέκνου των συζύγων, μετά την διακοπή της συμβίωσης τους, εκείνος από αυτούς, ο οποίος δεν ασκεί το λειτουργήμα της επιμέλειας, διατηρεί πάντοτε το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας, με το τέκνο του, και αν ακόμα εξέπεσε από αυτήν. Από την διάταξη αυτή του άρθρου 1520 εδ. Ι Α.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 Ν. 1329/83 προκύπτει σαφώς ότι για τον καθορισμό της προσωπικής επικοινωνίας του γονέως με το τέκνο του, είναι αδιάφορο για ποιο λόγο οι γονείς δεν ζουν μαζί. Η μοναδική προϋπόθεση η οποία απαιτείται για τον καθορισμό αυτό, είναι να μην διαμένει πραγματικά το τέκνο με τον αιτούντα γονέα του. Σύμφωνα με το άρθρο 735 εδ. β ΚΠΟΛΔ όσες φορές υφίσταται επείγουσα περίπτωση ρυθμίσεως του ζητήματος της επικοινωνίας, του γονέως με το τέκνο του, που σχεδόν πάντοτε από την φύση του είναι επείγον, η προσωρινή ρύθμιση θα ζητηθεί από το αρμόδιο δικαστήριο με την υποβολή της σχετικής αιτήσεως. Αυτή η ρύθμιση μπορεί να ζητηθεί (κατά την διαδικασία των άρθρων 686 επ.), είτε λύθηκε ο γάμος με διαζύγιο, είτε υφίσταται ακόμα αυτός και κατά τη διάρκεια της σχετικής κύριας δίκης. Αιτών είναι ο γονέας που έχει δικαίωμα επικοινωνίας και στον οποίο δεν ανήκει η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου του. Αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, μπορούν ακόμη να ασκήσουν σύμφωνα με το νέο άρθρο 1520 Α.Κ. και ο παππούς και η γιαγιά του τέκνου.

ΟΡΟΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ (ΑΡΘΡΟ 1486 Λ 2 Α.Κ.)

ΣΤΟ γενικό κανόνα του άρθρου 1486 παρ. Ι Α.Κ., υπάρχει μια εξαίρεση στην 2η παράγραφο αυτού, για την διατροφή του ανήλικου τέκνου, από τους γονείς του. Έτσι το ανήλικο τέκνο έχει δικαίωμα διατροφής από τους γονείς του, ακόμα και αν έχει περιουσία, εφόσον τα εισοδήματα της περιουσίας του, το προϊόν της εργασίας του ή άλλα εισοδήματα του, δεν αρκούν για τη διατροφή του. Η εξαιρετική αυτή ρύθμιση ισχύει μόνο για την απαίτηση διατροφής των τέκνων κατά των γονέων τους και είναι ανεξάρτητη από την ύπαρξη και την άσκηση της γονικής μέριμνας. Η εξαίρεση του άρθρου 1486 παρ. 2 Α.Κ., αναφέρεται στα ανήλικα τέκνα γενικά και όχι στα ανήλικα άγαμα τέκνα, όπως στο προϊσχύσαν δίκαιο, άρθρο 1477 παλαιό παρ. 2 Α.Κ.. Για χάρη μεγαλύτερης προστασίας του δικαιούχου της διατροφής, προβλέπεται ρητά, από το δικονομικό νομοθέτη, η δυνατότητα παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, με τη μορφή προσωρινής επιδίκασης διατροφής σαν ασφαλιστικό μέτρο. Έτσι είναι δυνατό σύμφωνα καταρχήν με τη γενική διάταξη του άρθρου 682 ΚΠΟΛΔ, πριν από την άσκηση αγωγής διατροφής ή και κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, εφόσον πρόκειται για επείγουσα περίπτωση, ή πρόκειται να ανατραπεί επικείμενος κίνδυνος να διαταχθεί από το Μονομελές Πρωτοδικείο (άρθρο 683 παρ. Ι ΚΠΟΛΔ) σαν ασφαλιστικό μέτρο η προσωρινή επιδίκαση διατροφής στον δικαιούχο.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ - ΤΕΚΝΟΥ (ΑΡΘΡΟ 1518 Α.Κ.)

Το άρθρο 1518 Α.Κ. με τον τίτλο επιμέλεια του προσώπου, ορίζει ότι "η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου, περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επιβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου, της διαμονής του. Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων, επιτρέπεται μόνον, εφόσον αυτά είναι

παιδαγωγικός αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου. Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου, οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες, και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτόν τον σκοπό οφείλουν να συνεργάζονται με το σχολείο, και αν υπάρχει ανάγκη να ζητούν τη συνδρομή αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, ή δημόσιων οργανισμών.

Το άρθρο 1520 Α.Κ. με τον τίτλο "Προσωπική επικοινωνία" ορίζει "ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας μ' αυτό. Οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίσουν την επικοινωνία του τέκνου με τους απώτερους ανιόντες του, (παππούδες και γιαγιάδες) εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος. Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων, τα σχετικά με την επικοινωνία, κανονίζονται ειδικότερα από το δικαστήριο.

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ (ΑΡΘΡΟ 56 Α.Κ.)

Το άρθρο 56 του Α.Κ. όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 1329/83 αναφέρει τα εξής: "Ο ανήλικος, που τελεί υπό γονικήν μέριμνα έχει κατοικία την κατοικία των γονέων του, ή του γονέα που ασκεί μόνος του τη γονική μέριμνα. Αν τη γονική μέριμνα ασκούν και οι δύο γονείς, χωρίς να έχουν την ίδια κατοικία, ο ανήλικος έχει κατοικία την κατοικία του γονέα με τον οποίο συνήθως διαμένει. Οι ανήλικοι, που τελούν υπό επιτροπεία, καθώς και οι απαγορευμένοι, έχουν κατοικία την κατοικία του επιτρόπου τους. Από τις ανωτέρω διατάξεις φαίνεται καθαρά, ότι ο νομοθέτης του Α.Κ. θέλει το ανήλικο τέκνο να έχει κατοικία και διαμονή την κατοικία εκείνου με τον οποίο συνήθως διαμένει. Εις το γονέα, που δεν έχει την επιμέλεια του τέκνου, παραχωρεί μόνον το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας με το παιδί. Και το κάνει αυτό, για το συμφέρον του παιδιού. Διότι σέβεται το φυσικό δεσμό του αίματος, και την στοργή που συνδέει τον γονέα με το παιδί. Αυτή η επικοινωνία, αποτρέπει τον κίνδυνο της ψυχικής απόστασης του παιδιού από το γονέα, πλησίον του οποίου δεν διαμένει. Με την επικοινωνία δημιουργείται η δυνατό της πλήρους ελέγχου και παρακολούθησής, της καλής ή κακής άσκησης της γονικής μέριμνας που ασκείται από τον άλλο γονέα.

Όταν ο νομοθέτης λέγει "διατηρείται το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας", ασφαλώς δεν νοεί ότι λόγω ασκήσεως του δικαιώματος τούτου είναι δυνατή η αλλαγή κατοικίας, ή διαμονής του ανήλικου έστω και δια ένα συνεχές 24ωρο, ή εβδομάδα, ή μήνα. Τα χρονικά περιθώρια που απαιτούνται για να συζητήσει ο μη έχων την γονική μέριμνα γονεύς, να ψυχαγωγήσει, να δείξει τη στοργή, την αγάπη, το ενδιαφέρον, μπορούν να περιορισθούν σε ένα πρωινό ή απόγευμα, ούτως ώστε να μην διαταράξουν τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες του παιδιού. Και εδώ ο θεσμός των οικογενειακών δικαστηρίων και των ειδικών δικαστών, θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην καλύτερη νομική και ουσιαστικής αντιμετώπισης αυτού του θέματος.

ΤΕΚΝΑ ΧΩΡΙΣ ΓΑΜΟ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΤΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 1515 Α.Κ.)

Τέκνα χωρίς γάμο των γονέων τους. Η γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του ανήκει στη μητέρα του. Σε περίπτωση αναγνώρισης του, αποκτά γονική μέριμνα και ο πατέρας, που όμως την ασκεί αν έπαψε η γονική μέριμνα της μητέρας ή αν αυτή αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους. Με αίτηση του πατέρα το δικαστήριο μπορεί και σε κάθε άλλη περίπτωση, και ιδίως αν συμφωνεί η μητέρα, να αναθέσει και σ' αυτόν την άσκηση της γονικής μέριμνας ή μέρους της, εφόσον

αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου. Σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης, στην οποία αντιδίκησε ο πατέρας, αυτός δεν ασκεί γονική μέριμνα ούτε αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκηση της. Κατά τη διάταξη της § 1 εδ. α' του άρθρ. 1515, η γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου, που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του, ανήκει στη μητέρα του όπως ελέγχθη και ανωτέρω. Πρόκειται για σοβαρή καινοτομία, με την οποία αίρεται η δυσμενής μεταχείριση, και στο σημείο αυτό, της "εξώγαμης" μητέρας από το προηγούμενο δίκαιο, που όριζε ότι "το ανήλικο εξώγαμο τέκνο τελεί υπό επίτροπον, η δε επιτροπεία αυτού είναι πάντοτε δοτή" (παλαιό άρθρ. 1662 εδ. α' Α.Κ.) δυσμενής μεταχείριση που, κατά την πιο σωστή άποψη, ίσχυε για τη μητέρα, ακόμα και στην περίπτωση της δικαστικής νομοποίησης του τέκνου και έκλειψης, στη συνέχεια, της πατρικής εξουσίας. Αλλά εκτός απ' αυτό, η νέα ρύθμιση εξυπηρετεί αναμφίβολα και το ίδιο το τέκνο, ενόψει του ότι με τη δοτή επιτροπεία που ίσχυε γι' αυτό υπό το προηγούμενο δίκαιο, ακόμα και αν είχε αναγνωρισθεί - με μόνη εξαίρεση την περίπτωση της δικαστικής νομοποίησης (και, βέβαια, και τη νομοποίηση με επιγενόμενο γάμο των γονέων του) συχνότατη ήταν η περίπτωση της παραμέλησης διορισμού επιτρόπου.

Καινοτομία, σε σχέση με το προηγούμενο δίκαιο αποτελούν και οι ρυθμίσεις που αφορούν τη γονική μέριμνα του τέκνου εκτός γάμου σε περίπτωση αναγνώρισης του. Ο νόμος εδώ διακρίνει τις περιπτώσεις όπου η αναγνώριση είναι εκούσια ή είναι δικαστική αλλά με αγωγή του πατέρα ή των παππούδων του τέκνου από την περίπτωση της δικαστικής αναγνώρισης με αντιδίκη του πατέρα. Στις δύο πρώτες περιπτώσεις ορίζεται από τις διατάξεις των Α11 εδ. β' και 2 του νέου άρθρου 1515 ότι "αποκτά γονική μέριμνα και ο πατέρας", που όμως δεν μπορεί να την ασκεί παρά μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1) αυτοδικαίως μεν (δηλαδή χωρίς να χρειάζεται καμία δικαστική απόφαση ή άλλη ενέργεια, όταν έχει πάψει η γονική μέριμνα της μητέρας ή όταν αυτή βρίσκεται σε αδυναμία να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους, οπότε την αναπληρώνει αυτός στην άσκηση της και 2) με δικαστική απόφαση που αναθέτει την άσκηση της γονικής μέριμνας ή ενός μέρους της και σ' αυτόν (είτε αποκλειστικά, είτε από κοινού με τη μητέρα), ύστερα από αίτηση του, σε κάθε άλλη περίπτωση, εφόσον αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου σαν τέτοια δε περίπτωση αναφέρεται ενδεικτικά στο νόμο η περίπτωση της συμφωνίας της μητέρας. Σε κάθε άλλη περίπτωση η γονική μέριμνα του πατέρα αργεί.

Αντίθετα, όταν η δικαστική αναγνώριση έγινε με αντιδίκη του πατέρα, αυτός σε καμία περίπτωση δεν ασκεί αυτοδικαίως γονική μέριμνα, είτε σε αντικατάσταση της γονικής μέριμνας της μητέρας αν αυτή έπαψε για οποιονδήποτε λόγο (θάνατος, αφάνεια, έκπτωση), είτε αναπληρώνοντας απλώς τη μητέρα στην άσκηση της λόγω αδυναμίας της να την ασκήσει (άρθρ. 1515Α3 εδ. α Α.Κ.), που σημαίνει ότι στην ουσία δεν αποκτά καν, κατά κανόνα, γονική μέριμνα, αφού δεν υπάρχει περίπτωση όπου να λειτουργεί αυτή αυτοδικαίως στο πρόσωπό του. Και μόνο εξαιρετικά το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά, απονέμοντας, με απόφασή του, γονική μέριμνα καθώς και την άσκησή της στον πατέρα, ύστερα από αίτηση του και εφόσον το επιβάλλει και πάλι το συμφέρον του τέκνου, στις ακόλουθες περιπτώσεις που αναφέρονται περιοριστικά στο β' εδ. της Α3 του άρθρου 1515 Α.Κ.: 1) όταν έπαψε η γονική μέριμνα της μητέρας, 2) όταν η μητέρα, παρόλο που δεν έπαψε η γονική της μέριμνα, αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς (λ.χ. δικαστική απαγόρευση) ή πραγματικούς λόγους (ασθένεια κλπ) και 3) όταν συμφώνησαν και οι δύο γονείς να έχει και να ασκεί γονική

μέριμνα, εν όλω ή εν μέρει, και ο πατέρας. Όσον αφορά το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας του πατέρα με το τέκνο, αυτό συνδέεται με την ύπαρξη γονικής μέριμνας. Το έχει, επομένως, ο πατέρας, υπό τους όρους του νέου άρθρου 1520 Α.Κ., στο μέτρο που αποκτά γονική μέριμνα, σύμφωνα με τα παραπάνω.

Οι παραπάνω ρυθμίσεις έχουν την ακόλουθη εξήγηση. Όταν η αναγνώριση είναι εκούσια ή δικαστική μεν αλλά ύστερα από αγωγή του πατέρα, το ενδιαφέρον του τελευταίου για το τέκνο, όσο και αν σε ορισμένες περιπτώσεις - όπως, όταν είναι ήδη παντρεμένος και έχει παιδιά από το γάμο του - μπορεί να εμφανίζεται μειωμένο, είναι εν πάση περιπτώσει δεδομένο. Είναι, επομένως, λογικό να του αναγνωρίζεται ο νόμος την αυτοδίκαιη απόκτηση γονικής μέριμνας. Παράλληλα όμως, ενόψει του ότι ο δεσμός του παιδιού με τη μητέρα υπάρχει από την αρχή της γέννησής του και είναι σ' αυτή την περίπτωση οπωσδήποτε μονιμότερος, κρίθηκε σωστά, ότι είναι σκοπιμότερο να αργεί η γονική αυτή μέριμνα του πατέρα και να παραμένει καταρχήν, και μετά την αναγνώριση, η άσκηση της αποκλειστικά στη μητέρα, όσο αυτή υπάρχει και δεν έχει πάψει για οποιονδήποτε λόγο το λειτουργήμα της και επιπλέον μπορεί να το ασκήσει, να ενεργοποιείται όμως αυτοδικαίως το δικαίωμα του πατέρα να ασκήσει αυτός τη γονική μέριμνα, σε περίπτωση όπου θα συμβεί ένα οποιοδήποτε από τα παραπάνω γεγονότα (παύση, αδυναμία). Θεωρήθηκε, αντίθετα, ότι θα ήταν αδικαιολόγητο να αποκλειστεί τελείως η δυνατότητα του πατέρα να ασκεί και αυτός, παράλληλα με τη μητέρα ή ακόμα, και μόνος του τη γονική μέριμνα και σε άλλες περιπτώσεις, εφόσον το επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου, με απόφαση του δικαστηρίου. Η ρύθμιση αυτή διαφέρει, βέβαια, από τη ρύθμιση που προβλέπεται από το νέο άρθρο 1513 Α.Κ. για τις περιπτώσεις του διαζυγίου και της ακύρωσης του γάμου και αυτό δικαιολογείται από το ότι στις τελευταίες αυτές περιπτώσεις προηγήθηκε ο γάμος των γονέων και η κοινή άσκηση της γονικής μέριμνας από τους δύο γονείς. Θα μπορούσαν όμως, ενδεχομένως ορισμένα σημεία της τελευταίας αυτής ρύθμισης να έχουν αναλογική εφαρμογή και στην περίπτωση του τέκνου που γεννήθηκε χωρίς γάμο, και, στη συνέχεια, αναγνωρίστηκαν από τον πατέρα τους.

Όταν, αντίθετα, η αναγνώριση είναι συνέπεια δικαστικού αγώνα, στον οποίο αντιδίκησε ο πατέρας, δικαιολογημένα θεωρήθηκε καταρχήν επικίνδυνο για το συμφέρον του τέκνου να απονεμηθεί σ' αυτόν γονική μέριμνα απευθείας από τον νόμο, έστω και για τις λίγες περιπτώσεις που του το απονέμει ο νόμος όταν η αναγνώριση γίνεται με τη θέλησή του. Αυτό όμως, όσο και αν δικαιολογείται, δεν μπορεί να είναι απόλυτο. Γι' αυτό θεωρήθηκε σωστό, όσο και αν σε πρώτη ματιά φαίνεται εξωπραγματικό, να δοθεί στο δικαστήριο η ευχέρεια να κρίνει, στις εξαιρετικές περιπτώσεις που μνημονεύονται περιοριστικά, αν το συμφέρον του τέκνου επιβάλλει να αποκτά γονική μέριμνα και να την ασκεί και ο πατέρας.

Σε αντίθεση με τις παραπάνω ρυθμίσεις, η γονική μέριμνα του πατέρα είναι βέβαια πλήρης και ασκείται από αυτόν από κοινού με τη μητέρα, όπως και στην περίπτωση των τέκνων που κατάγονται από γάμο, όταν οι δύο τους (πατέρας και μητέρα) τελούν μεταγενέστερα γάμο μεταξύ τους.

Ο τρίτος που ως πλησιέστερος συγγενής, έχει οριστεί, μετά τον θάνατο της μητέρας και πριν από την αναγνώριση του πατέρα, επίτροπος του τέκνου που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του, μπορεί, εφ' όσον έχει ήδη την επιμέλεια του τέκνου, να ζητήσει από το δικαστήριο, χάριν του συμφέροντος του ανήλικου να αφαιρέσει από τον πατέρα ολικά ή μερικά την αυτοδικαίως αποκτηθείσα με το θάνα-

το της μητέρας άσκηση της γονικής μέριμνας και να της αναθέσει στη συνέχεια στον ίδιο (τρίτο) διατηρώντας έτσι αυτός την επιμέλεια την οποία έχει ήδη ως επίτροπος αυτό μπορεί να το ζητήσει και κατ' ένεσταση προς απόκρουση σχετικής αγωγής του πατέρα για την παράδοση σ' αυτόν του ανήλικου τέκνου¹.

ΤΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΑΣΚΕΙΤΑΙ Η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΡΥΘΜΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 1521 ΕΩΣ 1541 ΤΟΥ Α.Κ.

Ως διοίκηση της περιουσίας του ανήλικου τέκνου, που σύμφωνα με το άρθρο 1510 § 1 εδ. β' Α.Κ. αποτελεί επίσης κεφάλαιο της γονικής μέριμνας, νοείται η λήψη όλων εκείνων των μέτρων, που κατευθύνονται στην συντήρηση, αξιοποίηση και επαύξηση της περιουσίας του τέκνου. Η διοίκηση της περιουσίας του ανήλικου περιλαμβάνει επομένως, τόσο τη διενέργεια υλικών πράξεων όσο και την επιχείρηση νομικών πράξεων σε σχέση με την περιουσία του ανήλικου επομένως, περιλαμβάνει και τη συναφή αντιπροσώπευση του ανήλικου, η οποία αναγνωρίζεται στον νόμο και ως αυτοτελές περιεχόμενο της γονικής μέριμνας (βλ. άρθρ. 1510 § 1 εδ. α' Α.Κ.).

Το δικαίωμα του φορέα της γονικής μέριμνας για διοίκηση της περιουσίας του ανήλικου τέκνου του επεκτείνεται καταρχήν σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία του ανήλικου. Ωστόσο, και κατά την διοίκηση της περιουσίας των ανήλικων τέκνων επιβάλλεται ο περιορισμός των αρμοδιοτήτων των γονέων, στις περιπτώσεις όπου θα μπορούσαν να κινδυνεύσουν τα συμφέροντα των ανήλικων ή όπου επιβάλλεται από την ασφάλεια των συναλλαγών. Έτσι, εκτός από τους γενικούς περιορισμούς στην άσκηση της γονικής μέριμνας, που αναφέρθηκαν παραπάνω, ο νόμος εισάγει και ορισμένους ειδικούς περιορισμούς ως προς τη διοίκηση της περιουσίας των ανήλικων τέκνων. Έτσι, αναγνωρίζεται η δυνατότητα αποκλεισμού των γονέων από τη διοίκηση περιουσιακών στοιχείων των τέκνων τους, που περιέρχονται σ' αυτούς από διάταξη τελευταίας βούλησης ή από δωρεά που προβλέπεται ο τρόπος διοίκησης αυτών των περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 1521 επ. Α.Κ.). Επίσης, επιβάλλεται στους γονείς η επωφελής τοποθέτηση των μετρητών χρημάτων των τέκνων, των οποίων χρημάτων έχουν τη διοίκηση (άρθρ. 1525 Α.Κ.).

Η διασφάλιση των περιουσιακών συμφερόντων των ανήλικων απέναντι στους γονείς τους απαιτεί, πριν απ' όλα, σαφήνεια ως προς την περιουσιακή κατάσταση των τέκνων κατά την έναρξη και τη λήψη της εξουσίας των γονέων να διοικούν την περιουσία των τέκνων τους. Τη σαφήνεια αυτή επιδιώκει ο νόμος με την εισαγωγή της υποχρέωσης των γονέων, αφενός να συντάσσουν απογραφή για κάθε περιουσία που περιέχεται στο τέκνο τους και υπάγεται στην γονική διοίκηση (άρθρ. 1523 Α.Κ.), αφετέρου να λογοδοτήσουν ως προς το κεφάλαιο της περιουσίας και να την αποδώσουν μετά την παύση της γονικής μέριμνας ή την άσκηση της ή του δικαιώματος διοικήσεως της περιουσίας του τέκνου (άρθρο 1539 Α.Κ.).

Κατά τη διάρκεια της διοίκησης της περιουσίας του ανήλικου τέκνου από τους γονείς του οι τελευταίοι έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 1529Α1 Α.Κ. το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τα εισοδήματα από την περιουσία του τέκνου, την οποία διοικούν, για τη συντήρηση, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του. Μπορούν ακόμη να τα χρησιμοποιούν και για τις ανάγκες της οικογένειας, στο μέτρο που αυτό κρίνεται εύλογο. Ό, τι περισσεύει από τα εισοδήματα περιέρχεται στο κεφάλαιο της περιουσίας του τέκνου, το οποίο καταρχήν δεν επιτρέπεται να θιγεί παρά μόνο σε περιπτώσεις "εξαιρετικής ανάγκης" και εφόσον τηρηθούν οι προϋποθέσεις και η δια-

δικασία που προβλέπει το άρθρο 1526 Α.Κ., εφόσον όμως η χρησιμοποίηση του κεφαλαίου γίνεται κατά τρόπο που, σύμφωνα με το άρθρο 1526ΑΚ σε συνδ. με τα άρθρα 1647 επόμε. Α.Κ., απαιτείται η άδεια του δικαστηρίου (βλ. άρθρ. 1529 § 2 Α.Κ.). Για τον τρόπο χρησιμοποίησης των εισοδημάτων από την περιουσία του τέκνου δεν είναι υποχρεωμένοι οι γονείς να λογοδοτήσουν (βλ. άρθρ. 1538 Α.Κ.). Αυτό δεν αποκλείει, ωστόσο, την ευθύνη τους, απέναντι στα τέκνα τους, για μη σύννομη χρησιμοποίηση των εισοδημάτων. Τα τέκνα όμως έχουν το βάρος της απόδειξης, ότι τα εισοδήματα δεν χρησιμοποιήθηκαν σύννομα.

Αυτοτελές περιεχόμενο της γονικής μέριμνας αποτελεί και η αντιπροσώπευση των ανήλικων τέκνων σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη που αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του (άρθρ. 1510 § 1 εδ. β' Α.Κ.). Η σχετική αντιπροσωπευτική εξουσία ανήκει στους φορείς της γονικής μέριμνας, που έχουν και το δικαίωμα άσκησης της. Οι τελευταίοι είναι νόμιμοι αντιπρόσωποι των ανήλικων τέκνων τους, επειδή η εξουσία προς αντιπροσώπευση των τέκνων τους δεν πηγάζει από τη θέληση των τέκνων αλλά από διάταξη νόμου ή δικαστική απόφαση.

Η εξουσία των γονέων για αντιπροσώπευση των τέκνων τους δεν είναι, ωστόσο, απεριόριστη. Έτσι, λ.χ. οι γονείς δεν δικαιούνται να εκπροσωπήσουν το τέκνο τους κατά την επιχείρηση αυστηρά προσωποπαγών δικαιοπραξιών (λ.χ. σύναψη μνηστείας και γάμου) δεν δικαιούνται να αντιπροσωπεύσουν το τέκνο τους σε δίκες ή δικαιοπραξίες σχετικές με περιουσιακά στοιχεία των οποίων δεν έχουν τη διοίκηση ή κατά παράβαση του καθορισμένου τρόπου διοίκησης τους (βλ. άρθρ. 1521 επ.) απαγορεύεται σ' αυτούς να προβαίνουν σε δωρεές από την περιουσία του ανήλικου τέκνου τους, εκτός αν επιβάλλονται από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρέπειας (άρθρο. 1524 Α.Κ.) απαγορεύεται σ' αυτούς να επιχειρούν χωρίς την άδεια του δικαστηρίου πράξεις που απαγορεύονται και στον επίτροπο ανήλικου χωρίς την άδεια του δικαστηρίου (βλ. άρθρο 1526 σε συνδ. με άρθρ. 1647 επ. Α.Κ.) δεν δικαιούνται να αποδεχθούν χωρίς τον όρο της απογραφής την κληρονομία που επάγεται στο ανήλικο τέκνο τους (βλ. άρθρ. 1527 Α.Κ.).

Οι συνέπειες της παράβασης των παραπάνω κανόνων προστασίας των συμφερόντων των ανήλικων είναι ποικίλες. Εκτείνονται τόσο στο κύρος των πράξεων που επιχειρήθηκαν κατά παράβαση αυτών των κανόνων ("σχετική ακυρότητα", βλ. άρθρ. 1528 Α.Κ.) όσο και στην ευθύνη των γονέων (βλ. άρθρ. 1531 Α.Κ.) καθώς και στην υπόσταση της γονικής μέριμνας (βλ. άρθρ. 1532 Α.Κ.).

ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Φυσιολογικά, η γονική μέριμνα πρέπει να λειτουργεί όσο το τέκνο είναι ανήλικο και να λήγει με την ενηλικίωσή του. Ο νόμος προβλέπει αυτή την περίπτωση λήξης της γονικής μέριμνας, επιπλέον όμως προβλέπει και περιπτώσεις ανώμαλης εξέλιξης της γονικής μέριμνας. Τέτοιες περιπτώσεις εμφανίζονται όταν είτε κωλύεται η άσκηση της γονικής μέριμνας είτε επιβάλλεται ο περιορισμός της και η ανάθεσή της (στο σύνολό της ή κατά ένα μέρος) σε τρίτα πρόσωπα, είτε, τέλος, επέρχεται πρόωγη λήξη αυτής.

Ο νόμος προβλέπει την περίπτωση αδράνειας της γονικής μέριμνας του ή των γονέων χωρίς όμως να θίγεται αυτό καθαυτό το δικαίωμα, το οποίο εξακολουθεί να υφίσταται υπέρ των φορέων του. Αδράνεια της γονικής μέριμνας επέρχεται κατά δύο τρόπους:

- α) Η γονική μέριμνα αδρανεύει καταρχήν, όταν ο φορέας της αδυνατεί να την ασκήσει από λόγους πραγματικούς (λ.χ. αποδημία, ασθένεια) ή νομικούς (λ.χ. θέση υπό δικαστική απαγόρευση).
- β) Η γονική μέριμνα αδρανεύει, επίσης, όταν η άσκηση της αφαιρείται με δικαστική απόφαση από τον ένα γονέα ή και από τους δύο γονείς. Η αφαι-

1 . Εφ. Θεσ/νίκης/3025/1998, Αρμ. 1999, 54.

ρση αυτή, που μπορεί να αναφέρεται είτε στο σύνολο είτε σε ένα τμήμα της γονικής μέριμνας, μπορεί να διαταχθεί από το δικαστήριο στις εξής περιπτώσεις:

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (1532 Α.Κ.)

α¹) Σε περίπτωση που ο ένας ή αμφότεροι οι γονείς παραβαίνουν τις υποχρεώσεις τους για την επιμέλεια του προσώπου του ανήλικου τέκνου τους ή για τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν τη γονική μέριμνα καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες της γονικής μέριμνας (άρθρ. 1532 επ. Α.Κ.). Σ' αυτές τις περιπτώσεις, η αφαίρεση της άσκησης της γονικής μέριμνας διατάσσεται ύστερα από αίτηση είτε εκείνου του γονέα, σε βάρος του οποίου δεν συντρέχει καμία από τις παραπάνω επιβαρυντικές περιπτώσεις είτε των πλησιεστέρων συγγενών του τέκνου είτε, τέλος, και του ίδιου του εισαγγελέα.

β¹) Εφόσον το ζητήσουν αμφότεροι οι γονείς, υποδεικνύοντας συγχρόνως και το πρόσωπο που δέχεται να αναλάβει την "άσκηση της γονικής μέριμνας, και, επιπλέον, συντρέχει σοβαρός λόγος για την αφαίρεση, απ' αυτούς, της άσκησης της γονικής μέριμνας (άρθρ. 1535 Α.Κ.).

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΠΟΥ ΕΠΕΒΑΛΑΝ ΤΗΝ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Η δικαστική απόφαση με την οποία αφαιρείται η άσκηση της γονικής μέριμνας υπόκειται, σύμφωνα με το άρθρο 1536 Α.Κ., σε μεταρρύθμιση ή ανάκληση, αν μεταβλήθηκαν οι συνθήκες που επέβαλαν την αφαίρεση της άσκησης της γονικής μέριμνας από τον ή τους γονείς.

Σε αντίθεση με τις περιπτώσεις αδράνειας της γονικής μέριμνας, όπου, αν εκλείψουν οι λόγοι που την επέβαλαν, η γονική μέριμνα ενεργοποιείται (αυτοδικαίως ή μετά από δικαστική απόφαση) υπέρ των φορέων της, επί παύσεως της γονικής μέριμνας καταργείται (με ελάχιστες εξαιρέσεις) δια παντός το λειτουργήμα της γονικής μέριμνας. Οι περιπτώσεις αυτές λήξης της γονικής μέριμνας είναι οι εξής:

ΠΑΥΣΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

α) Παύση της γονικής μέριμνας ως προς τον ένα γονέα (οπότε η γονική μέριμνα ασκείται, σύμφωνα με το άρθρο 1510 § 2 Α.Κ., από τον άλλο γονέα ή, αν δεν υπάρχει άλλος γονέας, η μέριμνα για τον ανήλικο περιέρχεται σε επίτροπο) επέρχεται: α1) Αν αρθεί η σχέση γονέα - τέκνου, στην οποία στηρίζεται η γονική μέριμνα (λ.χ. λόγω επιτυχούς προσβολής της πατρότητας), β1) Αν πεθάνει ο γονέας, γ1) Αν ο γονέας κηρυχθεί σε αφάνεια, οπότε η παύση της γονικής μέριμνας ισχύει για όσο χρόνο διαρκεί η αφάνεια γιατί αν αναφανεί ο άφαντος γονέας, ανακτά τη γονική μέριμνα και μάλιστα αυτοδικαίως, δ1) Αν ο γονέας εκπέσει από τη γονική μέριμνα σύμφωνα με το άρθρο 1537 Α.Κ. Έκπτωση δε από τη γονική μέριμνα, σύμφωνα με το άρθρο 1537 Α.Κ., επέρχεται αν ο γονέας καταδικάστηκε τελεσίδικα σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός για αδίκημα που διέπραξε με δόλο και που αφορά τη ζωή, την υγεία ή τη ήθη του τέκνου του. Η έκπτωση αυτή επέρχεται αυτοδικαίως με την τελεσίδικια της καταδικαστικής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου και αφορά τη γονική μέριμνα για το τέκνο, σε βάρος του οποίου διαπράχθηκε το αδίκημα. Επιπλέον, το δικαστήριο μπορεί, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να αφαιρέσει από τον γονέα αυτόν τη γονική μέριμνα και ως προς τα λοιπά τέκνα του, εφόσον υποβληθεί σχετική αίτηση του άλλου γονέα, των πλησιεστέρων συγγενών ή του εισαγγελέα (άρθρ. 1537 εδ. β' Α.Κ.). Αυτονόητο είναι, ότι αν οι παραπάνω λόγοι συντρέχουν στα πρόσωπα και των δύο γονέων, τότε παύει η γονική μέριμνα στο σύνολό της και το τέκνο τίθεται υπό επιτροπεία.

β) Παύση της γονικής μέριμνας ως προς αμφότερους τους γονείς επέρχεται (1538 Α.Κ.), αν πεθάνουν ή εκπέσουν και οι δύο γονείς. Επίσης: α1) Αν το τέκνο πεθάνει, κηρυχθεί σε αφάνεια ή, το συνηθέστερο, ενηλικιωθεί (άρθρ. 1538 Α.Κ.), β1) Αν το τέκνο υιοθετηθεί, οπότε με τη συντέλεση της υιοθεσίας η γονική μέριμνα των φυσικών γονέων του αντικαθίσταται από τη γονική μέριμνα των θετών γονέων.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΑΥΣΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΑΡΘΡΟ 1539 Α.Κ.)

Κάθε γονέας του οποίου η γονική μέριμνα έπαυσε ή από τον οποίο αφαιρέθηκε η διοίκηση της περιουσίας του τέκνου του ή η άσκηση της γονικής μέριμνας υποχρεούται να λογοδοτήσει ως προς το κεφάλαιο της περιουσίας του τέκνου και να παραδώσει την περιουσία του τέκνου (βλ. άρθρ. 1539 Α.Κ.). Η παύση της γονικής μέριμνας ή του δικαιώματος για άσκηση της ενδέχεται όμως να μη γίνει αμέσως γνωστή στους γονείς του τέκνου. Σ' αυτήν την περίπτωση ο νόμος θεωρεί ότι οι γονείς του τέκνου έχουν δικαίωμα να εξακολουθήσουν τις πράξεις που ανάγονται στην επιμέλεια του προσώπου ή τη διοίκηση της περιουσίας του τέκνου τους, ώσπου να πληροφορηθούν την παύση, ότι όμως οι τρίτοι δεν δικαιούνται να επικαλεσθούν αυτό το δικαίωμα των γονέων του τέκνου, αν γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν την παύση (άρθρ. 1540 Α.Κ.). Επιπλέον δε, για την περίπτωση παύσης της γονικής μέριμνας με τον θάνατο ή την αφάνεια του τέκνου, εισάγεται υποχρέωση των γονέων του να φροντίζουν τις υποθέσεις που δεν επιδέχονται αναβολή, ώσπου να μπορέσουν να τις φροντίσουν οι κληρονόμοι (άρθρ. 1541 Α.Κ.).

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ο θεσμός της επιτροπείας ανηλίκων είναι τεχνητό υποκατάστατο της γονικής μέριμνας και αποσκοπεί στην προάσπιση των συμφερόντων των ανηλίκων στις περιπτώσεις όπου η γονική μέριμνα και των δύο γονέων αδρανεύει ή παύει κατά τη διάρκεια της ανηλικότητας. Κατά τη λειτουργία αυτού του θεσμού, γνωστού ήδη τόσο στο αρχαίο ελληνικό δίκαιο, όσο και στο ρωμαϊκό δίκαιο ένα φυσικό πρόσωπο (ο επίτροπος) έχει την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου, διοικεί και διαχειρίζεται την περιουσία του και τον εκπροσωπεί σε κάθε υπόθεση, δικαιοπραξία ή δίκη που τον αφορά. Ο σκοπός της επιτροπείας ανηλίκου είναι, επομένως, ο ίδιος με τον σκοπό της γονικής μέριμνας, δηλαδή η προστασία των συμφερόντων του ανηλίκου. Γι' αυτόν τον λόγο η νομοθετική διάρθρωση της επιτροπείας ανηλίκων ακολουθεί κατά βάση τη δομή της γονικής μέριμνας. Οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους και που συνίστανται κυρίως στην αυξημένη εποπτεία και στον εντονότερο έλεγχο που ασκούνται από το κράτος επί των επιτρόπων, δικαιολογούνται από το γεγονός ότι η σχέση επιτρόπου - επιτροπούμενου ανηλίκου δεν χαρακτηρίζεται σε καμία περίπτωση από τον στενό δεσμό αίματος που συνδέει τους γονείς με τα τέκνα τους, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται εκ των προτέρων το ενδιαφέρον που κατά τεκμήριο δείχνουν οι γονείς.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γενικά
- Α. Γαζή "Αναγκαία μεταρρυθμίσεις εις το Οικογενειακό Δίκαιον" ΝοΒ 23-1025.
- Ι. Μιχαηλίδη - Νουάρου "Η αναμόρφωσις του Οικογενειακού Δικαίου" ΝοΒ 24-113.
- Επιστημονικό Συμπόσιο "Πέντε χρόνια εφαρμογής του Νέου Οικογενειακού Δικαίου" Θεσ/νίκη 6 και 7 Μαΐου 1988. σελ. 136-145.
- "Η Νέα Ρύθμιση της συγγένειας και της προστασίας των ανικάνων προσώπων". Οικογενειακό Δίκαιο. Ιωάννου Δεληγιάννη - Χρ. Κούσουλα. Σελ. 252-290. Θεσ/νίκη 1984.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 2961/2001

**ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ - ΔΩΡΕΩΝ - ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 20
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3427/2005 (ΦΕΚ 312/27-12-2005) ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1-1-2006 ΧΡΟΝΟ**

ΠΑΡ. 1 -- ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΑΞΙΑ ΚΑΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΡΠΙΑΣ.

Όταν λόγω θανάτου του επικαρπωτή η Διάλυσης Νομικού προσώπου συνενωθεί η επικαρπία ακινήτων ή κινητών με την ψιλή κυριότητα, σε μεταβιβάσεις με επαχθή αιτία που έγιναν μετά την 2α Απριλίου 1980 ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ότι η επικαρπία αυτή περιέρχεται στον ψιλό κύριο αιτία θανάτου του επικαρπωτή, προσδιορίζεται δε στην αξία της πλήρους κυριότητας, αφαιρουμένης της αξίας του ποσοστού για το οποίο ο ψιλός κύριος φορολογήθηκε τότε.

ΠΑΡ. 2 -- ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΑΞΙΑ ΚΑΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΨΙΛΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΑΥΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΡΠΙΑ.

ΠΑΡ. 4 -- ΑΠΑΛΛΑΓΗ Α' ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ΠΟΣΑ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

- Α) ΣΕ ΑΓΑΜΟ ΜΕΧΡΙ 75.000 ΕΥΡΩ
- Β) ΣΕ ΕΓΓΑΜΟ Ή ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟ Ή ΧΗΡΟ Ή ΑΓΑΜΟ ΓΟΝΕΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ 115.000 ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΤΕΚΝΟ ΕΚ ΤΩΝ 2 ΠΡΩΤΩΝ ΑΝΑ 23.000 ΕΥΡΩ ΚΑΙ 35.000 ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΑΙ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ.

ΓΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ

- Α) ΣΕ ΑΓΑΜΟ 35.000 ΕΥΡΩ
- Β) ΣΕ ΟΜΟΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΩΣ ΑΝΩ Β' ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ (ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ) 64.000 ΕΥΡΩ -ΠΡΟΣΑΥΞΑΝΟΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 10.000 ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ 2 ΠΡΩΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ 12.000 ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ.

ΠΑΡ. 5 -- ΕΞΟΜΟΙΟΥΝΤΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΟΙ ΕΓΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΟΥ (ΑΥΞΑΝΕΙ ΤΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ ΠΡΟΣ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΕΥΡΩ 20.000 ΣΕ

80.000 ΚΑΙ ΓΙΑ ΕΓΓΟΝΙΑ ΑΠΟ 15.000 ΣΕ 80.000).

ΠΑΡ. 7 -- ΑΥΞΑΝΟΥΝ ΤΑ ΟΡΙΑ ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΜΕ ΤΟ ? ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ Α' ΚΛΙΜΑΚΟΣ ΑΠΟ 90.000 ΣΕ 100.000 ΕΥΡΩ ΑΥΤΟΤΕΛΩΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΓΟΝΕΑ ΚΑΙ ΣΕ 130.000 ΑΝ ΕΧΕΙ ΑΠΟΒΙΩΣΕΙ Ο ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΥΣ.

ΠΑΡ. 8 ΚΑΙ ΠΑΡ. 13 -- ΣΕ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ ΔΩΡΕΑΣ Η ΓΟΝΙΚΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΔΕΝ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΦΟΡΟΣ ΟΤΑΝ ΟΤΑΝ Η ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΚΤΑΣΗ ΔΕΝ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ 2% ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΓΡΑΦΕ- ΤΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΠΟΥ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΔΕΝ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΑ 1.500 ΕΥΡΩ.

ΠΑΡ.10 -- ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΗ- ΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΔΩΡΕΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΑΝΤΙΚΑΘΙΣΤΑ- ΤΑΙ Η ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΑΝΤΙΚΛΗΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΗΤΡΟΥ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ.

ΠΑΡ. 12 -- ΔΙΠΛΑΣΙΑΖΕΤΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ ΑΠΟ 24 ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΣΕ 24 ΔΙΜΗΝΙΑΙΕΣ ΔΟ- ΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΡΕΣ ΤΩΝ 500 ΕΥΡΩ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ . Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΔΟΣΕΩΝ ΑΥΤΩΝ ΔΙ- ΠΛΑΣΙΑΖΕΤΑΙ ΑΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΣΕ ΦΟΡΟ ΕΙΝΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟΣ ΕΝΩ Ο ΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ ΑΥΤΟΣ ΔΕΝ ΙΣΧΥΕΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΤΗΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΔΩΡΕΑΣ Η ΓΟΝΙΚΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ .

ΠΑΡ.15 -- ΔΕΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΤΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕ- ΠΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 105 ΚΑΙ 112 ΤΟΥ Ν. 2961/2001 ΓΙΑ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΓΕΝ- ΝΗΘΗΚΕ ΜΕΧΡΙ 31-12-1989 ΓΙΑΤΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΤΕ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑ- ΓΡΑΦΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΦΟΡΩΝ. (ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗ- ΜΕΡΑ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΧΡΟΝΟΥ 31-12-1984)